

ETOS ET

ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΕΘΕΝΟΝ Α' ΕΠΑΜΕΝΙΑΝ 1904
ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 1904
ΕΠΕΦΗΚΟΝ

1990

φάμε κεράσια, τῆς λὲν ἄμα πήγαμε.

ΨΥΧΑΡΗ

ΖΩΗ ΚΙ ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΝΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥ ΡΟΜΠΙΝΣΩΝΑ *)

Τὸ ἐναντίο παρατηροῦμε σ' ἄλλα μερικά πού ἔπαθε ὁ φίλος, γιατί ἀμὰ ἡ ἀνάγκη πᾶν στὸν ἄνθρωπο, τότε ἀποσβύεται σιγὰ σιγὰ καὶ τὸ γέλιο, πού καταντάει ἀχρηστο. Ἀνάγκη νὰ μιλήσῃ δὲν εἶχε καμιά· γιὰ τοῦτο δὲ μιλοῦσε. Πρῶτα, δηλαδὴ ἀρχὴ ἀρχὴ πού εἶτανε στὴ Σάντα Κλάρα, εἶδαμε πῶς μὲ τὸ κάθε πρᾶμα πού ἔβλεπε, ἀποτυπώνονταν καὶ στὸ νοῦ του ἡ λέξη πού φανέρωνε τὸ πρᾶμα, δίχως μάλιστα καὶ νὰ νοήσῃ τὸ σῆμα. Οἱ λέξεις ὅμως ἀφ' ἑαυτῶν εἶτανε λίγες, ὅπως καὶ τὰ πρᾶματα πού εἶχε τριγύρω του· τὰ ἴδια πάντα. Ὁ κύκλος του περιορισμένος. Ὡστόσο μιλοῦσε τότες ἀκόμα. Σὰ θυμοῦνταν τοὺς συντρόφους του, οἱ λέξεις οἱ παλιές, οἱ συνηθισμένες του, ξανάρχονταν πάλι στὸ μυαλό του. Ὡς καὶ στὴ Μασατιέρα, ὅταν ἔφτασε, μιλοῦσε μὲ τοὺς συντρόφους τοὺς πεθαμμένους. Στάθηκε ἡ στερεὴ δυνάτη κουβέντα τ.υ., γιατί δυνατὰ λαλοῦσε μ' ἀφ' ἑαυτῶν. Κατόπι πᾶς λαλοῦσε μόνο ἀπὸ μέσα. Λὲς καὶ στὸν τάφο του; οἱ καημένοι τοῦ ἀποπῆραν τὴ φωνή του μὲ τὴ δικιά τους μαζί.

Στὴ Μασατιέρα βουβὰ καὶ τὰ ζῶα· βουβὲς ὡς καὶ οἱ κατσίκες! Τί νὰ μιλήσῃ; Λίγο λίγο, σὰν ἔβλεπε τὰ πρᾶματα, οἱ λέξεις πού τὰ φανερώνανε, δὲν ἀντηχοῦσαν πᾶς στὸ νοῦ του. Σώπασε καὶ τὸ κρυφὸ τὸ σήμαντρο ἀγάγια ἀγάγια. Τὸ ἴδιο στὴν ψυχὴ του, ἀποκοιμήθηκαν ὕπνο βαθιό, ἡ μιὰ κατόπι ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὅλες οἱ συνήθειες οἱ παλιές, οἱ κοινωνικὲς οἱ συνήθειες. Πῆρε ἄλλες, ἐκεῖνες ἐννοεῖται πού εἶχε καὶ ἡ καινούρια του ἡ κοινωνία. Ἡ μοναξιά ἔτσι τὸ θέλει καὶ τέτοια σοῦ φέρνει· ἡ θὰ σὲ τρελλάνη, ὅπως στὴ Σάντα Κλάρα· ἡ ζῶα θὰ σὲ κάμῃ, ὅπως στὴ Μασατιέρα.

Δὲ θὰ πῇ πάλαι διόλου πῶς ὁ Γιάννης κατάντησε ζῶο ἀληθινό. Ἀπὸ τοῦ προσώπου του μονάχα τὴν ἔκφραση καταλάβαινες πῶς ἔβλεπε μπροστὰ σου ἀ-

θρῶπο. Τὰ μάθρα του τὰ κατὰμμάθρα του τὰ μάτια φέγγανε, σὰν ἀστέρια λαμπερά, μὲς τὰ μάθρα του τὰ γένεια καὶ τὰ μαλλιά του τὰ μάθρα. Βέβαια πού τὰ φωτίζανε, μὲ τὴν ἀγία τους τὴν ἀχτιδιά, καὶ ἡ θέληση καὶ ἡ ξυπνάδα καὶ ὁ νοῦς. Δὲ λέω, ἀν εἶχε μείνει στὴ Σάντα Κλάρα. Μὰ ἔδω, ἴσα ἴσα γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ζήσει μὲ τοὺς καινούριους τοῦ συντρόφους, τοῦ χρειάστηκε καὶ νοῦς καὶ ξυπνάδα καὶ θέληση, τόσο πολὺ μάλιστα πού τῶρα καὶ στὰ πρὶν κοτσὰ μάτια τῶ σκυλιῶνε, περνοῦσε μιὰ κάποια φλόγα πού ἀπὸ κείνονε θὰ τὴ βαστούσανε. Φαίνονταν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀπὸ τῶ ζῶονε τὴν πειθαρχία. Σέβας τοῦς ἔδινε ὅχι μόνο ἡ δύναμή του, μὰ καὶ ἡ κορμιοστασιά του, ἴσως καὶ ἡ μεγάλη του ὁμορφιά, γιατί ἀλήθεια ὁ Γιάννης εἶταν ὡραίος. Σαράντα ἔφτα, καὶ γλήγορα σαράντα ὀχτὼ χρονῶ ἄνθρωπος, τὸν κοίταζες καὶ δὲν τοῦ ἔβρισκες ἀσπρη τρίχα, οὔτε στὸ πρόσωπο ζαρωματιά. Λὲς καὶ ὁ τόσο, ὁ καιρός, πού ἀπόμενε μακριὰ ἀπὸ τὸν κόσμο, ἀπὸ τὴν κοινωνία, ἀπὸ τὰ θρῶπινα τὸ ταβατούρι, ἀντὶς νὰ τοῦ φῆρ τὴν ἐνέργεια, τὸν εἶχε ὀρέψει πὺς γερὰ. Εἶτανε σὰν παλληκάρι ἀνάγχιτο εἰκοσπέντε χρονῶνε, πού τὰ χρόνια τὰ κατοπιὰ τοῦ φύλαξαν ἀχάλαστη καὶ ἀκέρια τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς του, γιατί καθόνταν ἀρτὴ μέσα του, σὰν ἀποκλεισμένος θησαυρός.

Γιὰ τοῦτο, εἶχε ὁ Γιάννης καὶ ἄλλο κάτι στὴν καρδιά του, πού εἶτανε πολὺ ἀνθρώπινο. Μὰ τί λέω; Ἀνθρώπινο μονάχα δὲν εἶναι πλάσμα στὴν οἰκουμένη δὲν ὑπάρχει πού νὰ μὴν τὸ ξέρῃ, ἀφοῦ ἡ ἀνάγκη τῆς συντροφιάς, ὁ νόμος ἀφ' ὅπου δὲ μᾶς ἀφίνει νὰ ζοῦμε ἀπὸ τοὺς ἄλλους χωριστὰ, ὁ συντροφισμός, μ' ἕνα λόγο, εἶναι παιδί τῆς Ἀγάπης καὶ σημαίνει τὸ ἴδιο. Ἡ Ἀγάπη μᾶς ἐνώνει· τῆς Ἀγάπης τὸ χρωστοῦμε, πού ζῶα καὶ ἄνθρωποι, συνηθήσαμε κοπαδιστά. Ἡ ἀγάπη ὅμως, στὸν ἄνθρωπο, δὲν ξεχύνεται ἀπὸ τὸ ἕνα τᾶτομο ἀδιάφορα στὰ τοιαῦτα ὅλα. Στὴν κοινωνία πού ἀναστροφίκαμε, ποιοὺς προτιμοῦμε καὶ ποιοὺς ὄχι, ποιοὺς θέλουμε καὶ ποιοὺς δὲ θέλουμε. Κι ἀμὰ θελήσουμε μιὰ

ἡ ἕνανε μονάχα, γίνεται τότες ἔρωτας, πού εἶναι ὁ ὑστερὸς καὶ πρῶτος ὅρος, ἡ ἀκρὴ ἀκρὴ τοῦ συντροφισμοῦ, τὸ τέλος καὶ ἡ ἀρχή.

Ὅτι παρατηροῦμε στὴν ἀνθρώπινη κοινωνία, φυσικὸ νὰ τὰποθρίσκουμε καὶ στὴ ζῶιν. Προτιμοῦνται καὶ τὰ ζῶα τὸ ἕνα μὲ τ' ἄλλο, ἀν καὶ λιγώτερο ἀπὸ μᾶς ξεχωρίζουν καὶ ξεδιακρίνουν, ὅπως καὶ μᾶς δηλαδὴ, στὰ χρόνια τὰ προϊστορικά, πού μιὰ καὶ μόνη φαμελιά εἶτανε τὸ κάθε κοπάδι μας. Τέτοια βέβαια εἶναι ἀκόμη τὰ ζῶα· τέτοια εἶτανε καὶ τὰ ζῶα τῆς Μασατιέρας. Ὡστόσο νὰ πού ἀφοῦ ἦρθε ὁ Γιάννης, ἔμαθον καὶ τοῦτα περισσότερο νὰ προτιμοῦνε, νὰ γνωρίζουνε καλῆτερα, ἐπειδὴ μὲ κανέναν τρόπο, λόγου χάριν, δὲν ἤθελε πᾶς νὰ σμίξῃ ἕνα σκυλὶ δικό του μὲ τ' ἀγριοσκυλὰ τοῦ Νησιού, εἶδαμε πῶς οἱ κατσίκες προτιμότερα βόσκανε στὴ μεριά τοῦ ἀνθρώπου, μὲ τίς ἄλλες.

Μπορεῖ ὅμως καὶ στὸ ἴδιο τὸ κοπάδι νὰ μάθων ἀπὸ τὸ Γιάννη τὰ διάφορα τᾶτομα νὰ προτιμοῦνται, γιατί ἔβλεπαν πῶς καὶ ὁ ἀφέντης προτιμοῦσε. Ὁ Γιάννης δὲν ἀγάπαε ἰσόστοργα ὅλους τοὺς συντρόφους. Περίεργο πού, εἴτε γιὰ τὸν κόπο τοῦ περασμένου, εἴτε γιὰ τὴν περασμένη τὴ χαρὰ, τότες ὅταν τίς πρωτοεῖδε, ὁ Γιάννης εἶχε πὺς πολὺ τὸ μάτι του στὶς κατσίκες καὶ ἀνάμεσα στὶς κατσίκες πὺς τρυφερὰ πάλαι κοίταζε πότε τὴ μιὰ, πότε τὴν ἄλλη. Στὴ στιγμή πού βρισκόμαστε γιὰ μιὰν ἀνησυχούσε, καὶ τῶρε ἀπὸ ἡ ψυχρονομία, πού εἶναι καὶ τοῦτο πολὺ ἀνθρώπινο. Τὸ δῶστοχο τὸ ζῶο εἶχε ἀρρωστήσει στὴ γέννα. Μὰ εἶταν καὶ ἀπὸ πρὶν κάμποσο χαδεφτικὸ. Τῷ ἄρξε νὰ τρώῃ ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ Γιάννη. Ἐπαίξε μαζὶ του. Καμώνονταν κιόλας σὰ νὰ ὀρνοῦσε ἀπάνω του μὲ τὰ κέρατά του, καὶ ἔπειτα τοῦ χτυποῦσε μὲ τὰ σκελίκια. Λὲς καὶ γιλοῦσε τὸ ζῶο πού ἄλλο γέλιο δὲν εἶχε. Τῶκανε ὁ Γιάννης ὅτι ἤθελε. Τὸ κουβαλοῦσε στὸ νῆμα του σὰν τὸ σφαχτό, καὶ ἡ κατσικὰ δὲν ἔλεγε τίποτε. Κάποτε τὴ φοβέριζε πῶς θὰ τὴν ἔπιανε τάχα νὰ τὴ δαίρῃ καὶ τὴ φιλοῦσε. Εἶχε ἀγάπη νὰ τῆς χτενίζῃ μὲ τὰ δάχτυλά του τὸ μαλλί. Ὡς καὶ στὸν περίπατο μόνος μαζὶ τῆς τῶκανε γούστο νὰ πηγαίνει. Τοῦ φαίνονταν πῶς χαίρονταν καλῆτερα ὁ ἴδιος, μὲ κέφι, μὲ χουζούρι πὺς πολὺ, ὅλες τίς ὥρικότητες τοῦ Νησιού. Ἀλήθεια πού ὅσο εἶτανε μ' ὅλα του τὰ ζῶα συντροφιά, νὰ τὰ φροντίζῃ, δὲν τοῦ ἔλειπε ἡ δουλειά. Μὲ τὴν κατσικὰ του ἀνάσκιε. Μιὰ μέρα τὴν πῆρε σεργιάκι καὶ ἀνεβήκανε σ' ἕνα λόγγο πού βρισκόταν ἀπάνω στὴ βράχη μισνῆς κορφοῦλας, καταμεσίς. Κάτω ἀπὸ τὸ ἕνα τῆς πλεθρό, ἔτρεχε βυσκί φαρδουλούτσικο, μὰ δὲν ἔτρεχε ἴσα, μόνο

*) Κύματα τὰ φύλλα: 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103 καὶ 104.

—Τὸ ἔρω, ἀπλογιέντ' ἐκεῖνη, πού δὲν ἦρθε στὸ λογαριασμό σου πού μ' ἤρρατ' ἔδω, καὶ ἐννοία σας. Νὰ μὲ συμπαθεῖτε πού δὲ θὰ σᾶς γένῃ καὶ ἐφέτω τὸ χατήρι. Πεντέξη ὁκάδες κεράσια ἀπόμεναν στὴν κερασιά, θέλω νὰ τὰ στεῖλω σ' ἄγγονιά μου στὰ Γιάννενα.

—Δὲ λὲς πέντ' ἑξή φορτώματα, θειὰ Χρίσταινα, μόνε λὲς πέντ' ἑξή ὁκάδες; Δὲ γλέπεις πού κοντεύουν νὰ τσακιστοῦν τὰ κλωνάρια ἀπὸ τὰ πολλὰ τὰ κεράσια; Ἐλα, ἄφτε μας νὰ φάμε καναδὺ πού εἴμαστε ἀποσταμένες, ἔτσι νὰ ἔχῃ καλὴ ψυχὴ. Καὶ μ' αὐτὰ τὰ λόγια τὴν τρογύρισαν ὅλες καὶ τὴ χάρεισαν χοροπηδώντας.

Ἡ κάκω μου ὅμως δὲν τ' ἄκουγε αὐτά.

—Ἐφορτώθητε μου, τοὺς λέει, καὶ ἐγὼ ἀγλειψίς δὲ θέλω.

—Νὰ ζήσης, θειὰ, ἄφτε μας νὰ φάμε κεράσια καὶ νὰ σοῦ δώσωμ' ἕνα σταυρὸ γιὰ τὸ σπῆτι.

—Μὴ μὲ παρασικλετίζετε καὶ μὲ κίμετε καὶ σᾶς δώσω καμιά πικρὴ κατάρρα.

—Χρίστὸς καὶ Παναγιά, θειὰ Χρίσταινα! Μὴ χειρότερα νὰ μᾶς καταραστῇς τέτοια μέρα! Ἀς εἶται καλὰ καὶ ἐσὺ καὶ ἡ κερασιά σου, καὶ βρίσκομε καὶ ἄλλο. Ἄλλο τίποτε νὰ γυρεύῃς σήμερα. Νὰ καλονυχτώσεις καὶ χρόνος πολλούς.

—Στὸ καλὸ, τσοῦπρες μου. Ἐχετ' ἐννοία αὐτοῦ πού περνᾶτε νὰ μὴν τσακίσετε καμιά κληματοθήρα.

—Μωρὲ ψυχὴ πού τὴν ἔχει ἡ διασπαρμένη! Μοῦ λὲν οἱ κοπέλλες φεύγοντας: Ἀκούς νὰ τὴ χιλοπαρκαλέσωμε-

καὶ νὰ τὴν κάμωμ' ἄγιο, καὶ νὰ μὴ μᾶς ἀφήσῃ νὰ πάρωμε δυὸ κεράσια;

—Ἀμ δὲ σᾶς τό εἶπα πρωτύτερα; Μὰ ἐννοία σας, καὶ ἐγὼ θ' ἀνεβῶ σήμερα σ' αὐτὴ τὴν κερασιά, τὸ ἔβαλα πείσμα. Ὡς πότε θὰ ναι ἔδω; Τὸ πολὺ ὡς τὸ μεσημέρι. Ἐρχομαὶ τὸ δειλινὸ, παραμονεύω νὰ φύγῃ ὁ δραγάτης, ἂν εἴν' ἔδω, καὶ ἀνεβαίνω. Θὰ πάρω νὰ γιομίσω καὶ ἕνα μεσάλι μάλιστα νὰ σᾶς φέρω καὶ ἐσᾶς.

Ὦντας γύρισα στὸ χωριὸ πέρας' ἰπὸ τῆς Θανάσως, πού ἦταν τὸ σπῆτι τῆς κοντὰ στὸ δρόμο, καὶ τῆς εἶπα νὰ ἔλῃ τὸ νοῦ τῆς νὰ γλέπῃ πότε θὰ περάσῃ ἡ κάκω μου καὶ νὰ μοῦ φωνάξῃ.

Ἀπάνω στὸ καταμεσήμερο ἡ Θανάσως ἦρθε καὶ μοῦ φέρε τὸ χαμπάρι μοναχὴ τῆς.

—Πέρασε, μοῦ λέει, ἡ λεγάμενη.

—Ἀλήθεια;

—Ἀμ τί φέματα; Ἐκαστε καὶ ξεπότασε κιόλας ὄζω στὸ πεζούλι μας, γιατί δὲ μπορούσε νὰ πάρῃ ἀνάσα ἀπὸ τὴν ἀγκούσα.

Τ' ἀπομεσήμερο, ἄμα τᾶκισ' ἡ κάψα, εἴμουν σ' ἄμπέλια. Στὸ δρόμο πηγαίνοντας τὰ μάτια μου τὰ κάμα τέσσερα γιὰ τὸ δραγάτη, μὰ πουθενὰ δὲ φαίνονταν. Στὴν κερασιά ὡς τόσο δὲν ἀνέβηκα ἀμέσως, μόνε κάθισα καὶ περιμένα νὰ περάσῃ κανένας δικός μου νὰ μάθω πού ἦταν

γιὰ ν' ἀτφαλίστῃ. Σὲ κομμάτι βλέπω καὶ περνᾷ τὸ παιδί τοῦ πιστικοῦ μᾶς.

—Εἶδες τὸ δραγάτη; τοῦ λέω.

—Πέρασε πρωτύτερα στὴν πέρα μάντα, μοῦ ἀπλογήθηκε.

Βγάζω λοιπὸν εὐτὺς τὴν φλοκάτα καὶ στὴ στιγμή βρέθηκα στὴν κερασιά. Ἐφαγα ὅσα ἔπαιρνε ἡ κοιλιὰ μου, ἔμασα ὅσα χωροῦσε τὸ μεσάλι μου, καὶ ἔτοιμάστηκα νὰ κατέβω. Μὰ ἀπάνω σ' αὐτό, φρίτ! μιὰ πέτρα περνᾷ ἀπὸ τ' αὐτὴ μου, πού, ἂν μ' ἔπαιρνε, ἀλλοίμονό μου! Φρίτ! δευτέρη. Ἀάσπη ἡ δουλειὰ μου, λέω. Γυρίζω, τί νὰ ἰδῶ! Εἶχ' ἔρθει ὁ δαίμονας, ἡ κάκω μου! Ἀπόρησα πῶς διάολο τὸ μυρίστηκε, καὶ πῶς τὴν ἄφησ' ἡ ἀγκούσα νὰ ξανάρθῃ. Καὶ ὅμως ἦταν ἐκεῖνη.

—Μὴ ὦρ' κάκω, θὰ μὲ σκοτώσης.

—Ἐσὺ σαι μωρὲ διάολε; Ἐσὺ σαι μωρὲ σατανᾷ; Κάτω, γκρεμοτσακίσου γλήγορα! Κάτω θὰ σοῦ τσακίσω τὰ ποδάρια· καὶ μὲ τὰ λόγια αὐτά, ἄλλη μιὰ πέτρα μοῦ σφυρίζει.

—Ἀμ τί κάμεις ἔτσι ὦρ' κάκω! Αὐτὴ ἡ κερασιά σου μᾶς χαλνᾷε τόσο ἀμπελί μὲ τὸν ἴσκιό της καὶ δὲ λέμε τίποτε, καὶ ἐπὶ μὲ δυὸ παλιοκέρασα κάμεις ἔτσι;

—Παλιοκέρασα εἰ; παλιοκέρασα! Δὲ φτάνει πού περὶδρομιάζεις μόνε τὰ κατηγορεῖς κιόλας. Ἐλα, κατέβα εὐτὺς! Κατέβα, χιλιόρημο, κατέβα ἀδούρητο, κατέβα ἀχαί-

στηροφύριζε σαν τὸ φεῖδι, μὲ τρόπο πού βαδίζοντας ἦ καὶ στεκαμένος, δὲν τὸ βλεπε, γραμμὴ μπροστά σου, παρὰ μεριές μεριές, κ' οἱ μεριές πού φαίνονταν ἴτσι ἀνάμεσα στοὺς κορμούς καὶ τὴ δεινροπρασιναῖα, μοιάζανε σὰ μάτια γαλανὰ τῆς γῆς, ἡμερὰ καὶ κοιτάμενα. Θούγγλυκος εἶταν ὁ καιρὸς σιωπασὰ στὴν κορφοῦλα ὅλη. Τόσο τοῦ μάγεψε τὸ θέαμα τὴν ψυχὴ, πού ἔπιασε σιγὰ τὴν κατσίκα του ἀπὸ τὸ κεφάλι, σὰ νὰ θελεῖ νὰ τῆς δειξῇ, γιὰ νὰ χαρῇ καὶ δάσῃ μαζί του, τί ἄμορφο ποῦτανε κείνο τὸ νερό.

Στὴ μοναξιά πού ζοῦσε ὁ Γιάννης, ἄλλο μέσο δὲν εἶχε ὁ δύστυχος νὰ φανερώσῃ τὴν ἐντύπωση πού τοῦ εἶδνε ἡ ἀγαλόμενη καὶ χαριτωμένη δημιουργία. Μὰ συννησιμένος δὲν εἶτανε νὰ προσέχῃ στὰ θεάματα τῆς πλάσης, καὶ ἀκόμη λιγώτερο νὰ ἐξετερίζῃ, ὅ,τι ἐννοιωθε μέσα του, ὅταν ἐννοιωθε τίποτα δηλαδὴ. Τὸν νοιωθε τότες ἄξεδιῶλτος, μισὰ καὶ σκοῦρα, ὅπως στὴ σκοτεινὰ ἐνὶ δάσους παιζοῖ στο φύλλο καὶ γλιστρεῖ μισόλαμπη ἀχτίδα. Ἔτσι νοιωθουν ὑποθέτω καὶ τὰ ζῶα, σὰν κοιτάζοντε βουδὰ γύρω τους τὴν κόσμο τὴν ἀπέραντο· ἔτσι νοιωθουν, πού νὰ πῇ, ἀνοιωθα καὶ ἀνήξερα, καὶ ὡστόσο μέσα τους ἀνακαλλιῶζοντε σιγὰ. Γιὰ τοῦτο καὶ ὁ Γιάννης, ἐκείνη τὴν ὥρα, τῆλεγε ἀμίλητα τῆς κατσίκας του.

Ὅταν ἀφῆστανε ἀπάνω στὴ γέννα τῆς, καὶ βαρικρόστον οἱ κνημένας, τὴν περιποιήθηκε σὰν παιδί του. Ἦσαν χρόνια πού πέρασε στὴ Μασσατιέρα καὶ ἀνάθεμα ζῶα, εἶχε γέννη πιά καὶ γιὰ τῆς. Μὰ τίποτα δὲ φελοῦσε, μήτε χόρτα μήτε βοτάνια μήτε νερά, πού τάχει πολὺ δύναμὸς ὡς ἡ Μασσατιέρα. Ὁ Γιάννης ἀπελπίστηκε, ἀμέλῃς κοντὰ ὅλο τὸ κοπάδι, γιὰ νὰ τὴ γλυτώσῃ ἀφῆτῃ. Ἐβγαίνει, στήθηκε στὰ πόδια τῆς· μὰ καὶ σὰν ἔβγαζε, ἀκόμη καλὰ δὲν εἶτανε ὁρεξὴ δὲν εἶχε ἡ κνημένη, ἔβγαζε τὸ κεφαλάκι τῆς λυπητερά. Συλλογίστηκε τότες ὁ Γιάννης νὰ τὴν πάρῃ στὸ βουνό. Ἰσως μὲ τὴν ἀέρα, μὲ τὴν τεκνία, γιὰ τρεφτῇ ὁλότελα ἐκεῖ ἀπάνω.

Ἐμείνε μαζί τῆς τέσσερις μέρες καὶ τέσσερις νύχτες. Μὰ δὲν πῆγε στοῦ ἀκρωτηρίου τῆς βουνοσειράς, γιὰ δὲν ἤθελε νὰ νταμώσῃ καὶ τίς ἄλλες τίς κατσίκες. Τράβηξε λοιπὸν πρὸς τὴ βοριανὴ βοριανὴ τὴν ἀκρὴ, ὅπου δὲ σύχναζε πολὺ καὶ ὅπου εἶτανε μοναξιά μεγάλη. Ἐκεῖ βρισκεται, ἀπὸ τὴ δυτικὴ μεριά, καὶ ὁ πελώριος ὁ γκόρφο· τῆς Πίστης, πού ὡς τόσο διόλου σίγουρος δὲν εἶναι, γιὰ ἔχει πολὺ φόβος, πολλὰ ἀνοίξια καὶ δὲν κάνει γιὰ λιμάνι. Καὶ σήμερις ἀκόμη ἀράζοντε ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τὰ βαπόρια, τὴν ἀνατολικὴ τῆς μεριά, στὸν Κούμπερλαν γκόρφο, πού εἶναι ἥσυχος,

ρευτο! Πού θὰ μοῦ πῇ! Ἄν δὲ σοῦ τσιμπήσω τὸ κορμί σου νὰ σ' τὸ κάμω μαῦρο σὰ φλοκάτα!

Ἄμ' ἄκουσ' αὐτὴν τὴ φοδέρα, τί νὰ σὰς πῶ; ἀρχί- νησε καὶ ἀνατρίχιαζε τὸ πετσί μου καὶ μαύριζε πρὶν τὸ μαυρὸν τῆς κάρου μου. Ὅλα μποροῦσα νὰ νὰ ὑποφέρω ἐκείνη τὴ στιγμὴ, ὅχι ὅμως καὶ τὰ νύχια τῆς κάρου μου, πού ἦταν ἄκοπα ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Νῶε, καὶ πού ἔκο- φταν καλύτερ' ἀπὸ τὰ ζουράφια τοῦ μπαρμπέρη.

Μιὰ φορὰ τῆς εἶχα κόψει ἓνα κορθί, σὰ παιδί πού εἶμουν, καὶ μ' ἔπιασε καὶ μᾶθκε καὶ τσιμπιές, πού, ὄν- τας τὰς θυμοῦμαι, τρομάζω. Μιὰ βδομάδα μᾶθαν' ἡ μάν- να μου κοπανισμένα κρομύδια νὰ μὲ γαρέψῃ. Οἱ νυχιές ἀκόμα φαίνονται.

Δὲ μὲ σύφερις λοιπὸν νὰ πῶ ξανὰ στὰ νύχια τῆς κάρου μου. Μὰ πῶς νὰ ξεφύγω; Ἐδῶ ἦταν ὁ κόμπος.

Ἡ κάρου μου ἀφ' οὗ εἶπε ὅσα μπόρεσε καὶ ὅσα θυμή- θηκε, τὴ στενοχώρεσ' ἡ ἀγκοῦσα καὶ κάθισε στὴ ρίζα τῆς κερασίδος καὶ περίμενε, μασιώνοντας συχνὰ τὸ ἀκατέδ' ἀχά- ρευτο. Εἶμουν πολιορκημένος λοιπὸν καὶ σὲ δύσκολη θέ- ση. Μ' ἀπάνω σ' αὐτὴ τὴ στενοχώρια, ἓνα σκέδιο φώτισε τὸ νοῦ μου. Τί δὲν κάμει ἡ ἀνάγκη;

Ἡ κερασὶδὰ ἀνάμεσα σ' ἓνα πυκνὸ φύλλωμα κατὰ τ' ἀμπέλι μας εἶχε κατὰ μακρὰ κλωνάρια, πού πῆγαιναν ὡς πέρα. Ἀπ' ἐκεῖ, λέω, θὰ γλυτώσω, κ' εὐτὺς χωρὶς νὰ χάσω καιρὸ δένω τὸ μετᾶλι μὲ τὰ κεράσια πίσω στὸ ζου-

νῶ στὴν κάρου κατὰ τὸ βοριανό, φυσοῦνε ὅσοι ἀνέμοι δέρνουνε τὴ Μασσατιέρα. Ἔτσι τῆπαθε καὶ ὁ Γιάννης. Τυχρὸς ὅμως δὲ σταθῆκε, γιὰ μὲν μπόρεσε σ' ἐκεῖ τὰ βουνά, καὶ τοὺς πλάκωσε καὶ τοὺς δυὸ κα- κοκαιριὰ τρομάρα. Εἶπε νὰ γυρίσῃ, μὰ δὲ θέλησε, μή- πως ἡ ἀφῆστανε κιντύνῃ στὸ δρόμο. Σωστὴ φουρ- τούνα.

Βολέφτηκε ὅπως μπόρεσε. Ἡ ἀτυχία του ὅμως σὰ νὰ τοῦ βγήκε σὲ καλὸ. Τουλάχιστο ἔτσι τοῦ φάνηκε, γιὰ τὴ βορῆ σπῆλιο καὶ στὸ σπῆλιο μέσα πέρασε τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες μὲ τὴ συντροφισὰ του. Λαμ- προπέρασε μάλιστα. Καθούταν ὅλη ὥρα μαζί τῆς κ' ἐπειδὴς ὁ καιρὸς δὲ χωράτεθε, μὲν ἔβγαζε. Σὰ νὰ κρύωνε κιόλας τὸ ζῶο· κρύωνε καὶ ἀφῆτος, γιὰ ἐκεῖ κατὰ, ἄμα βράδυαζε, ἔκανε κάμψση ψύχρα. Κουκου- λώνουνταν ὁ Γιάννης κ' ἡ κατσίκα του, πού νὰ πῇ, ὁ ἓνας στέλλοντο τοῦ συντρόφου τὸ μαλλὶ καὶ ζεσταί- νουνταν ἔτσι. Καὶ τοὺς δυὸ λὲς νὰ τοὺς ἀρεῖ ἡ ζέστη ἀφῆτῃ. Πλάγιαζε τὸ ζῶο κοντὰ στὸ ἄθροισμα πού κου- θαριάζονταν, γιὰ νὰ τῆς γίνῃ τὸ στήθος του σὰν κού- νια μαλακὴ. Γλυκοτριβόνταν ἐκείνη στὰ γένειά του. Μὰ καὶ ὁ ἴδιος ἐννοιωθε μιὰν κάποιαν τέρφη μυστικίαν, νὰ χαδέ- βεται, νὰ τυλίγῃ τὸ κορμί του στὴς τρίχες μέσα τίς τρυφερὰς τῆς καλῆς του φίληνῶδας, τόσο πολὺ μάλιστα, πού ἀκόμη καὶ σὰ δὲν κοιμούνταν, τὴ μέρα, ὅταν ἔ- παθε ἡ νεροποντὴ, κ' ἔβγαζαν ὅζω λιγάκι, ὁ Γιάννης, ἀντὶς νὰ περπατᾷ, στεκότανε πλάγι τῆς συλλογισμέ- νος, μὲ τὰ χέρια στὸ κεφάλι τῆς ἀκούσμενης, καὶ μὲ τὰ γόνατά του ἀγγίζοντας τὸ παχουλὸ κορμί τῆς. Ἡ στρώνονταν παλὲ κατὰ γῆς, ἔπεφτε καὶ κείνη χά- μου, ἔβγαζε μισὰ τὸ νῶμο του στὸ πλεθρὸ τῆς, σὰ νὰ τὴν ἀγκάλιαζε, τὴν ἔπαιρνε ἀπὸ τὸ λαίμω σιγὰ, τὴν κοίταζε στὰ μάτια κ' ἔπαιζε μὲ τὰ μαλλιά τῆς τὰ μεταξένια.

Εἶτανε τὸ μόνο πλάσμα, τὸ πρῶτο, πού τάφωσιώ- νουνταν ἔτσι ὁ Γιάννης. Ποτὲ του, πρὶν ἔρθῃ στὴ Σάντα Κλάρα, σὰν ντροπαλὸ καὶ συλλογισμένο παλλη- κάρι πού εἶτανε, ὅχι μόνο νὰ ἐρωτοκλώθῃ δὲν ἔβγαζε, μὰ μήτε κοίταζε κορίτσι. Τῆς φανε τοὺς ἄλλους νάφτες τὰ τέτοια. Τώρα, στὴ Μασσατιέρα, σὰ νῶοιζε ἡ καρδιά του. Ἡ κατσίκα τοῦ εἶχε γέννη κατὰ περισσύτερο ἀπὸ συντροφισὰ ἢ ἀπὸ φιληνῶδα, σὰν εἶδος ἀγαπητικίαν, καὶ πειδὸς ὡς τότες τὴν ἔβλεπε πάντα μαζί μ' ὅλα του τὰ ζῶα, τοῦ κόστους, ὅταν ἦρε ἡ ὥρα καὶ ὅταν πέ- ραζε ἡ ἀνεμολόγη μετὰ τὸ δροσάπι, νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν παλαιμένη τους τὴ μοναξιά. Πρῶτο γυρίσῃ, θέλησε νὰ πᾶρῃ ἀκόμη μὲ τὴν κατσίκα του ὡς τὸν κάρου πέρα, νὰ δῇ τί ἔλεγε κ' ἡ θαλάσσα.

Νάρι μου, πατῶ σ' ἓνα ἄπ' ἐκεῖνα τὰ μακρὰ κλωνάρια, καὶ κρατώντας ἐν ἄλλο ἀπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου, πῆγα σιγὰ σιγὰ ὡς ἐκεῖ πού λυγοῦσε τὸ κλωνάρι πού πατοῦσα. Τὸ καθάλλικέω καὶ μὲ μίτς βρέθηκα στ' ἀμπέλι μου.

Ὅντας πῆρε χαμπάρι ἡ κάρου μου, τὸ ἔχ' ἔβαλε στὰ πόδια.

Δυὸ μῆνες ὕστερο μὲ παρμόνευε ἡ κάρου μου γιὰ νὰ μὲ φιλοδωρήσῃ, μὰ δὲν μπόρεσε νὰ μὲ πιάσῃ. Ἀργότερα ὅμως πέρασε ὁ θυμὸς. Τὴν ἡμέρα μάλιστα πού ταξίδεψα ἦρε καὶ μὲ ξεπροβόδιζε. Ἐκεῖ πού χωριστήκαμε τῆς φί- λησα τὸ χέρι, μὲ φίλησε κ' ἐκείνη καὶ τὴν πῆραν τὰ δά- κρυα. Πῶς τὴ λυπήθηκα τότε!

Κάθε καλοκαίρι ὕστερο, πού ἔστειλε κεράσια στ' ἀγ- γόνια τῆς στὰ Γιάννενα, τοὺς ἔγραφε καὶ μᾶθναν κ' ἐμένα. (Ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιο ἐνὸς φίλου μου)

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΕΞΑΡΧΟΣ

Γαλήνη ἀπέραντη βασιλεῖε στὰ γαλανόστρωτα πλάτια τοῦ ὠκεανοῦ. Εἶταν Ἀγούστος, ἀρχὴ Ἀγού- στου, δηλαδὴ Φλεβάρης ἐκεῖ κατὰ, κοντὰ ἓνα ἢ δυὸ μῆνες, ὅπως ξέρομε σὲ κεία τὰ μέρια, πρῶτο τελειώσῃ ὁ χειμῶνας, καὶ ὡς τόσο ἔκανε ζέστη μεγεφτικὴ, ἀπα- ράλλαχτα ὅπως τὴ μέρα πού τονε φέρανε στὴν Σάντα Κλάρα, εἴκοσι τρία χρόνια τώρα σιυστά. Μόλις ἔτρεμε τᾶγερὶ πᾶνω στὸ βουνό· στὰ κύματα κατὰ, σιγασί· οὐδὲ φύσημα. Ἐσκυφε ὁ Γιάννης ἀπὸ τὸ βράχο πού στεκότανε, νὰ τηράξῃ τᾶκρογιάλι, καὶ ξαφνικὰ τρα- βήχτηκε πίσω, σὰ νὰ τονε βάρεσε βόλι.

Κάτω σᾶκρογιάλι, σὲ μιὰν ὁλόχροση ἀμμουδεύα, ἡλιοζάθη, ζέπλεκη, χιονόλεκη, μιὰ κόρη θώρακε τὸ γιὰ- λὸ κ' ἔσφιγγε τὰ χέρια τῆς τῶνα σᾶλλο, λὲς καὶ πα- ρακάλειε τὴ θαλάσσα τὴν πλάνα, τὴν ἥσυχην τὴ θά- λασσα τὴν πρῶνῃ, νὰ τῆς δώσῃ πίσω τοὺς δικούς τῆς, πού ἡ φουρτούνα ἡ λυσσασμένη θὰ τοὺς ἔφαγε ἀπὸ ψές.

Σύσσωμος ἔφριζε ὁ Γιάννης. Πῆρε τότες ματιῶνε του, γύρισε ἀστροπελεῖς μὲ τὴν κατσίκα του στὴν κάμπε. Δὲ συλλογίστηκε τίποτις, μήτε κἄνε νὰ βοη- θήσῃ τὴν κόρη. Πρῶτο ἀθρόπινον πλάσμα πού ἔβλεπε ὕστερις ἀπὸ εἴκοσι τρία χρόνια ἐρμιά. Στὸ μεταξὺ, καὶ μάλιστα στὴ Σάντα Κλάρα, φοβήθηκε βέβαια πολ- λὲς φορές. Μὰ ποτὲ του δὲν τρώμαζε τόσο δυνατὰ ὅπως τὴν ἡμέρα πού πιά δὲν εἶδε ἄθροισμα — καὶ τώρα πού εἶδε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΣΤ'.

Ἡ κόρη στὴ μοναξιά.

Ὅποιος θαρρεῖ πῶς στὰ ῥημονήσια εἶναι πρᾶμα ἔφκολο νὰ στήσῃς καρτέρη σὲ ἀψηλὸ λουκάουτ, σὰν πού λένε, γιὰ νὰρπᾶξῃ τὸ μάτι του ἀπὸ κειδὰ ὅλα τὰ κα- ράβια ἢ καὶ καθὼς σήμερις, ὅλα τὰ βαπόρια πού περ- νοῦνε, λάθος ἔχει νὰ πιστέβῃ πᾶς σᾶνε: νὰ πωβιγλιζῇ, σ' ὅτι βουνὸ καὶ ἂν πᾶρ νάνεβῃ σὰ θέλει, καὶ νὰ κα- θήσῃ. Κάποτε περνοῦνε μερικὰ, βλέπουν τὸ Νησί, καὶ ἀρμενίζον ἀλάρχα· κάποτε μάλιστα βλέπουν ὡς καὶ τὸν ἄθροισμα, μὰ δὲν τοὺς νοιάζει. Τᾶλλα παλὲ, τὰ πε- ρισσότερα, δὲ βλέπουνε τίποτις. Τὴ δουλειὰ τους καὶ δρόμο. Γιὰ ἓνα καράβι δηγοῦνται κιόλας πᾶς μιὰ φορὰ δὲ θέλῃσε νὰ δῇ ἀναμμένη φωτιά σ' ἓνα ὕψωμα, πού τὸ ξέρουν οἱ ναφτικοὶ πᾶς εἶναι σημάδι γιὰ νᾶρβης, πᾶς εἶναι ἡ φλόγα φωνὴ γιὰ βοήθεια. Κι ὡς τόσο τὸ καράβι δὲν ἔπλεγε καὶ τόσο μακριά.

Τὶ θὰ κάμῃς ὅμως σ' ἓνα νησί, πού σ' ὅλους εἶ- τανε τότες γνωστὸ γιὰ ῥημονήσια, ἴσως καὶ γιὰ κιντυ- νιάρικο; Θάπρεπε κκεῖ: τὰ μάτια του νᾶβγαζε στὴ βίγλα, νὰ τὸ κάμῃ πιά καὶ μεροβίγλι καὶ νυχτεβίγλι. Μὰ καὶ ἀφῆτος δὲ θάρτανε, ἀφῆτος, μιὰ καλὴ φουρτούνα στὴ θαλάσσα νὰ σηκωθῇ, νὰ πωσιεπάσῃ τὴ στεριά, καὶ βίγλιζε ὅσο θελεῖς. Μήτε βίγλιζε μήτε τίποτις δὲ φελά.

Ἔτσι τῆπαθε ὁ Γιάννης μὲ τὸ μόνο τὸ καράβι, γιὰ τὸ μπορεῖ νᾶτανε καὶ τὸ μόνο, πού ἦρε στῆς Μα- σατιέρας τὰ νερά, τόσον καιρὸ. Ἀλήθεια πού καὶ νὰ τῶβλεπε, ἄλλο δὲ θᾶβλεπε παρὰ συντρίμια. Σπασμένο, ἀφανισμένο, μπήχτηκε στὰ βράχια, ἐκεῖ πού γύρεβε νὰ πᾶρῃ κάρου, γιὰ νὰρᾶξῃ στὴν γκόρφο τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ μπήχτηκε τὸ μισὸ μονάχα, γιὰ τὸ τᾶλλο τὸ μισὸ πῆγε ὁ θεὸς πιά ξέρε πού. Ἡ κόρη πού εἶδε ὁ Γιάν- νης γλύτωσε ἀπὸ τὴ δύναμη καὶ μόνο τῆς τρικυμιάς, γιὰ τὸ μονοστιγμὴς ῥάγισε τὸ καράβι, καὶ τοὺς ἔρριξε ἢ στὴ θαλάσσα πέρα ἢ στὴν ἀκρογιγιά. Στὴν ἀκρο- γιγιά βρέθηκε ἀφῆτος μονάχα. Μπορεῖ νὰ εἶτανε εἶτε ἀπὸ τοὺς δικούς τῆς εἶτε ἀπὸ τοὺς νάφτες κανέναν ἄλ- λος ἢ σὲ ἄλλη μεριά τῆς Μασσατιέρας ἢ καὶ στὴ Σάντα Κλάρα, κατὰ, ἂν τὸν ἔσπρωξε τὸ κύμα ὡς ἐκεῖ· τὸ βέβαιον εἶτανε πού κανεὶς δὲ φαίνονταν.

(Ἀκολουθεῖ)